

แนวทางการพัฒนานักกฎหมายการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการของประเทศไทย

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

แนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
ของประเทศไทย

โดย

นายณัฐพล ยิงกล้า

รหัสประจำตัว 64-13-27

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการของประเทศไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา :

.....
(อาจารย์กิตติมา บุนนาค)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :

.....
(อาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

.....
(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

ชื่อผู้จัดทำ : นายณัฐพล ยิ่งกล้า
 นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
 สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

ชื่อหัวข้อเอกสาร : แนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของ
 ประเทศไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์กิตติมา บุณนาค

อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม) : อาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ศึกษา วิเคราะห์กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติทั่วไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 รวมทั้งปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

จากการศึกษาพบว่า ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ประเทศไทยมีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,095,205 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 1,094,210 คน เพศหญิง 1,000,995 คน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนพิการ จำนวน 833,830 คน ภาคเหนือมีจำนวนคนพิการ จำนวน 463,540 คน ภาคกลางมีจำนวนคนพิการ จำนวน 437,570 คน ภาคใต้มีจำนวนคนพิการ จำนวน 262,325 คน และกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนพิการ จำนวน 97,120 คน เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนคนพิการในช่วงเดือนกันยายน ย้อนหลัง 3 ปี คือ พ.ศ. 2562-2564 พบว่าจำนวนคนพิการมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง และจะเห็นว่า

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนพิการมากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับข้อมูลการศึกษาของคนพิการพบว่า ในปี 2564 มีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 44,474 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น 1) อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 2,832 คน (ร้อยละ 6.37 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) 2) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 27,127 คน (ร้อยละ 61.00 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) 3) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 14,515 คน (ร้อยละ 32.64 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และ 4) คนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,609,369 คน คิดเป็นร้อยละ 76.81(ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ทั้งนี้ คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,095,205 คน (ร้อยละ 3.17 ของประชากรทั้งประเทศ)

จากการศึกษาพบว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการยังได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาลไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษา เช่น

1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ ล่ามภาษามือ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ส่งผลให้การสนับสนุนให้คนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปไม่มีประสิทธิภาพ
2. ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพ
3. ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ สามารถติดตามความคืบหน้าในการรักษาและพัฒนาการของคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างต่อเนื่องและทันสมัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จากการศึกษพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของคนพิการไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของปวงชนชาวไทย แนวนโยบายแห่งรัฐ การปฏิรูปการศึกษา กฎหมายในลำดับพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีกลไกในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไว้อย่างเพียงพอระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต สามารถได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พร้อมทั้งเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

ผ่านการศึกษามีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มีคณะกรรมการกำกับดูแล มีกองทุนให้ความช่วยเหลือ มีแผนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

ปัจจัยที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการบรรลุผลสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วยหลายปัจจัย นอกจากปัจจัยด้านกฎหมายแล้ว แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจึงเป็นองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ไม่ว่าจะเป็น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องมีทัศนคติที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษาของคนพิการ รวมทั้งต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญอย่างเพียงพอ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ที่มีองค์ความรู้เฉพาะทางตรงตามสภาพปัญหาของคนพิการมีไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องเร่งจัดอบรมครูผู้สอนเพื่อให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับ
คนพิการของประเทศไทย สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจากอาจารย์กิตติมา บุนนาค และอาจารย์วิหวัศ
ชัยภาคภูมิ ที่สละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อศึกษา ค้นคว้า และปรับปรุง
เอกสารวิชาการฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมการอบรมทุก ๆ ท่าน
ที่ให้กำลังใจ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สถาบันพระปกเกล้า ผู้รับผิดชอบดูแลหลักสูตรที่อำนวยความสะดวก
และให้คำแนะนำในการจัดทำรูปแบบเล่ม จนทำให้เอกสารวิชาการฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง

สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สถาบันพระปกเกล้า

มีนาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ	6
2.2 แนวคิดการจัดการศึกษาพิเศษ	8
2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	9
2.4 แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)	15
2.5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาเด็กด้อยโอกาส	16
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
3.1 วิธีดำเนินการศึกษา	17
3.2 ขั้นตอนการศึกษา	17
3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	17
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 สถานการณ์การศึกษาของคนพิการ	18
4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	26
4.3 แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)	31
4.4 ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	33

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป	36
5.2 ข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม	40
ประวัติผู้ศึกษา	42

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย	19
2. ประเภทความพิการ	20
3. การศึกษาของคนพิการ	21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นสมาชิกของสังคม เพื่อให้เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือ การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าถึงของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องความพิการ การศึกษาอบรม อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้คนพิการสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และบัญญัติรับรองสิทธิด้านการศึกษาไว้ในมาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การจัดการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ความคล่องตัวที่จะรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา ยกกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนสร้างเสริมให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาลของระบบการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและพัฒนาศักยภาพ ทักษะ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ประกาศบังคับใช้ด้วยเหตุผลว่า โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของคนพิการ กำหนดกลไกในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการ และกำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ เป็นต้น จากนั้นมีการแก้ไขเพิ่มเติมหนึ่งครั้งใน พ.ศ. 2556 คือ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ประเทศไทยมีคนพิการจำนวน 2,095,205 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 1,094,210 คน เพศหญิง 1,000,995 คน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนพิการมากกว่าภาคอื่น ๆ หากวิเคราะห์ตามประเภทความพิการพบว่า ส่วนใหญ่พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย พิการทางการเห็น ตามลำดับ สำหรับข้อมูลการศึกษาของคนพิการ พบว่า คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 44,474 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 2,832 คน (ร้อยละ 6.37 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 27,127 คน (ร้อยละ 61.00 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาจำนวน 14,515 คน (ร้อยละ 32.64 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,609,369 คน คิดเป็นร้อยละ 76.81(ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ทั้งนี้ คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,095,205 คน (ร้อยละ 3.17 ของประชากรทั้งประเทศ)

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายรองรับสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงการศึกษาเหมือนคนปกติทั่วไป แต่จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยดังกล่าว จะพบว่ายังมีคนพิการที่ยังไม่ได้เข้าถึงโอกาสในการศึกษา อาจเนื่องจากปัจจัยหลายประการ เป็นต้นว่าคนพิการมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปทั้งสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจ ประกอบกับสภาพการณ์ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเข้าสู่ยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส่งผลให้คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

พึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) การเรียน (Online Learning) การพบแพทย์ (Online Medical Consulting) รวมถึงการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ดังนั้น จึงควรศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติทั่วไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษา วิเคราะห์กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ผู้ศึกษาจะดำเนินการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคนพิการ สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 รวมทั้งปัญหา อุปสรรคหรือข้อจำกัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

ระยะเวลาในการศึกษา

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงเดือนพฤษภาคม 2565

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการศึกษา

ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักเพื่อศึกษากฎหมาย และแนวทางในการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย
- 1.5.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่รองรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 1.5.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับ มีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ ด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ กำหนด

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและ ศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีที่ผ่านการประเมินทักษะการสอน คนพิการตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด และปฏิบัติหน้าที่สอน จัดการศึกษา นิเทศ หรือหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษาทั้งของ รัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไป ทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนรู้การสอนสำหรับ คนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือ ตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรม แก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษา ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

ความหมายของคนพิการ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) ให้คำนิยามของคำว่า “ความพิการ” (disability) ไว้ว่าเป็นข้อจำกัดหรือการขาดซึ่งความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ โดยวิธีการ หรือโดยวิสัยของบุคคลทั่วไป เนื่องจากความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the rights of persons with disabilities : CRPD) กำหนดความหมายของคนพิการว่าหมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสติปัญญา หรือประสาทสัมผัสในระยะยาว ประกอบกับอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้นิยามความหมายของคำว่า “คนพิการ” ให้หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด

ประเภทของคนพิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

(1) คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

(2) คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดเจนของสายตาค้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

(2) คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทาง การได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล

3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้านทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

(2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล โรควิตกกังวล เป็นต้น

8) บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9) บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

2.2 แนวคิดการจัดการศึกษาพิเศษ

ดนยา อินจำปา และคณะ (2560, น. 3) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาพิเศษโดยยึดหลักปรัชญาการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีแนวคิด ดังนี้

1) ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา เมื่อรัฐจัดการศึกษาแก่เด็กทั่วไปก็ควรจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเช่นกัน และต้องจัดให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก

2) การจัดการศึกษาพิเศษใช้แนวทางการศึกษาของเด็กทั่วไป แต่ต้องมีปรับหรือยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความบกพร่อง

3) การจัดการศึกษาพิเศษจะต้องจัดควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ และจัดในพื้นที่ที่พบว่ามีผู้มีความบกพร่อง

4) การจัดการศึกษาพิเศษจะต้องมีแผนการจัดการศึกษารายบุคคล เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพความบกพร่อง

5) การจัดการศึกษาพิเศษที่จัดควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสมรรถภาพสามารถจัดเป็นรายบุคคลหรือจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ หากประเมินความสามารถเด็กแล้วพบว่าเด็กมีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

6) การจัดการศึกษาพิเศษควรจัดให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยพัฒนาความสามารถให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม หรือจัดกิจกรรมให้เด็กออกสู่สังคม เพื่อให้สังคมยอมรับว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

7) การจัดการศึกษาพิเศษจะต้องจัดอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การส่งต่อ รวมถึงการวางแผนอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก

8) การจัดการศึกษาพิเศษเป็นความร่วมมือและรับผิดชอบของสหวิทยาการ

9) การจัดการศึกษาพิเศษมุ่งหวังให้เด็กได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ อันจะนำมาซึ่งการไม่เป็นภาระของสังคม

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของคนพิการ และสิทธิในการได้รับการศึกษาอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

มาตรา 50 บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับ การศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สิ้นเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ดังกล่าว

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 71 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 250 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ

มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา บัญญัติให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 261 ในการปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

2.3.2 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ประกาศใช้บังคับด้วยเหตุผลว่า โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- บทนิยาม

“คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล” หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

“เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายความว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์หรือบริการที่ใช้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ หรือที่มีการดัดแปลงหรือปรับใช้ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่ม รักษา คงไว้ หรือพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่จะเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร รวมถึงกิจกรรมอื่นใดในชีวิตประจำวันเพื่อการดำรงชีวิตอิสระ

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“การเรียนรู้ร่วม” หมายความว่า การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

“ศูนย์การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

- กำหนดให้คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้

1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

- กำหนดให้สถานศึกษาในทุกจังหวัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง

สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด

ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย และให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

- กำหนดให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

- กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แผนการจัดสรรทรัพยากรและแนวทางการพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระบบ และทุกระดับต่อคณะรัฐมนตรี

2) เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรี

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของหน่วยงานในทุกสังกัด

4) วางระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

5) ส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการการศึกษาสำหรับคนพิการ

6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างบูรณาการ

7) วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน โดยความเห็นชอบของ
กระทรวงการคลัง

8) วางระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการส่งเสริมการ
จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

9) วางระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุน

10) วางระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน
การตัดหนี้เป็นสูญโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

11) วางระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน ให้การรับรอง หรือเพิกถอนการ
รับรองแก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษา
สำหรับคนพิการ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ

12) ปฏิบัติงานอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจ
หน้าที่ของคณะกรรมการ

- กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา
โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง
และมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

- กำหนดให้สถานศึกษาเฉพาะความพิการของรัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาตามภารกิจ
แก่คนพิการ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

- กำหนดให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ใน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนา
การศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจ
หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) บริหารกองทุน

2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน

3) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่
คณะกรรมการกำหนด

4) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะ
กรรมการบริหารกองทุนมอบหมาย

2.3.3 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556
ประกาศใช้บังคับด้วยเหตุผลว่า โดยที่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้
บัญญัติให้ครูการศึกษาพิเศษซึ่งทำการสอนคนพิการต้องมีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับ

ปริญญาตรีขึ้นไป ทำให้ไม่สามารถแต่งตั้งครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีเป็นครูการศึกษาพิเศษได้ มีผลให้ครูการศึกษาพิเศษซึ่งทำการสอนคนพิการมีไม่เพียงพอ ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ครูการศึกษาพิเศษ” ให้มีความหมายกว้างขึ้นและครอบคลุมครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรี รวมทั้งเห็นควรปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- กำหนดบทนิยามคำว่า “ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีที่ผ่านการประเมินทักษะการสอนคนพิการตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการกำหนด และปฏิบัติหน้าที่สอน จัดการศึกษา นิเทศ หรือหน้าที่อื่นอันเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

- กำหนดให้ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีซึ่งทำการสอนและได้รับเงินสำหรับตำแหน่งตามระเบียบคณะกรรมการข้าราชการครูว่าด้วยเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของครูการศึกษาพิเศษและครูการศึกษาพิเศษกรณีเรียนร่วม พ.ศ. 2539 อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ใช้อยู่บังคับ เป็นครูการศึกษาพิเศษตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

2.4 แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)¹

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มในอนาคตที่มีผลกระทบ การจัดวางทิศทางและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องบูรณาการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ตลอดจนการรับฟังสาธารณะเพื่อสร้างการรับรู้ การยอมรับและการเพิ่มเติม ความเหมาะสมและเป็นไปได้ต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้เห็นชอบแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อเป็นกรอบทิศทางและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องที่มุ่งการเชื่อมโยงบูรณาการการดำเนินการในทุกระดับ ทุกระบบ โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 บริบทการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ส่วนที่ 2 การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์

¹ สำนักบริการงานการศึกษาพิเศษ. (2561). แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3

(พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565 จาก <http://special.obec.go.th>

ส่วนที่ 3 ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาส การศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ส่วนที่ 5 การบริหารและประเมินผลแผน

2.5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาเด็กด้อยโอกาส²

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาเด็กด้อยโอกาส : กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดแผนยุทธศาสตร์และมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ภายใต้วิสัยทัศน์ตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2558 – 2563 ว่า “พลเมืองไทยมีคุณภาพทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและศักยภาพในการพัฒนาประเทศ” โดยมีกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับปฐมวัย เด็กทั่วไป เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

² สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). **องค์ความรู้ที่ 8 : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565 จาก http://www.psdg.moe.go.th/psdg61/images/2564/Dec/KM_2563/KM8.pdf

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ใช้ระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย เป็นการศึกษเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทั้งบทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในเว็บไซต์ แนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพจากข้อมูลดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติทั่วไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษา

- 3.2.1 การกำหนดประเด็นปัญหา
- 3.2.2 การสำรวจแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม
- 3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.2.4 ผลการศึกษา
- 3.2.5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

3.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารในลักษณะเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย สถานการณ์คนพิการในปัจจุบัน กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อเสนอแนะทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนากฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติทั่วไป สรุปผลการศึกษา ดังนี้

4.1 สถานการณ์การศึกษาของคนพิการ

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์³ พบว่า ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ประเทศไทยมีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,095,205 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 1,094,210 คน เพศหญิง 1,000,995 คน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนพิการ จำนวน 833,830 คน ภาคเหนือมีจำนวนคนพิการ จำนวน 463,540 คน ภาคกลางมีจำนวนคนพิการ จำนวน 437,570 คน ภาคใต้มีจำนวนคนพิการ จำนวน 262,325 คน และกรุงเทพมหานครมีจำนวนคนพิการ จำนวน 97,120 คน

เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนคนพิการในช่วงเดือนกันยายน ย้อนหลัง 3 ปี คือ พ.ศ. 2562-2564 พบว่า จำนวนคนพิการมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง และจะเห็นว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนพิการมากกว่าภาคอื่น ๆ

จำนวนคนพิการ พ.ศ. 2562 - 2564

ช่วงข้อมูล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
กันยายน 2562	1,043,632	954,464	1,998,096
กันยายน 2563	1,074,427	983,655	2,058,082
กันยายน 2564	1,094,210	1,000,995	2,095,205

³ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย.

สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก https://dep.go.th/images/uploads/files/situation_Sep64.pdf

สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย

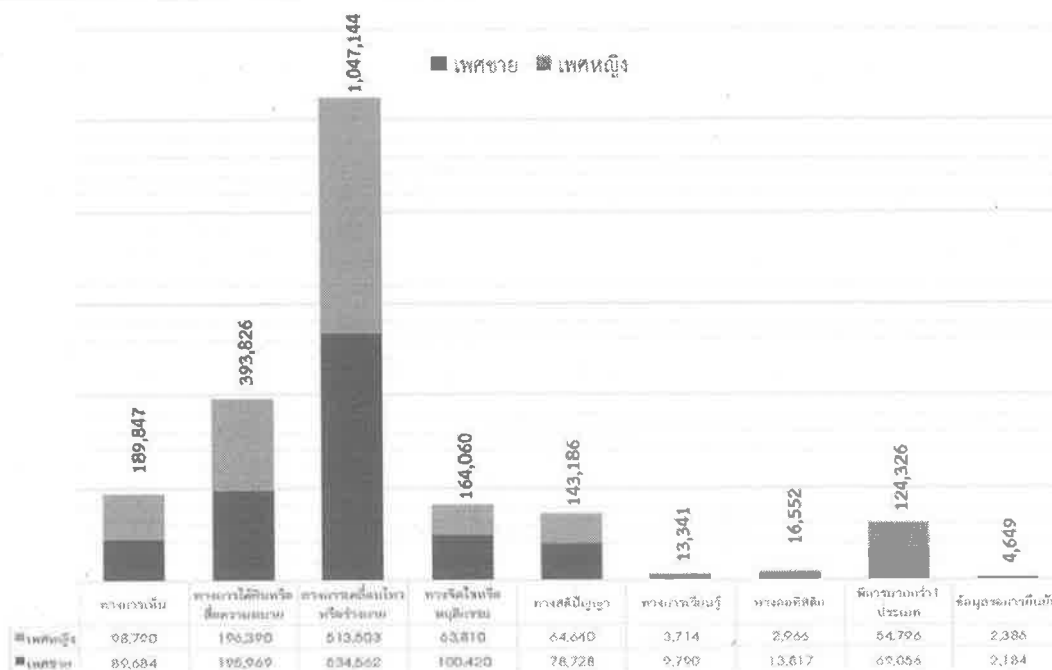
ภูมิภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	833,830	39.80
2 ภาคเหนือ	463,540	22.12
3 ภาคกลาง	437,570	20.88
4 ภาคใต้	262,325	12.52
5 กรุงเทพมหานคร	97,120	4.64
ข้อมูลการยื่นขึ้น	820	0.04
รวม	2,095,205	100.00

ภาพที่ 1 สถานการณ์คนพิการในประเทศไทย⁴ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

หากวิเคราะห์ตามประเภทความพิการ พบว่ามีผู้พิการในแต่ละประเภท ดังนี้

1. พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย จำนวน 1,048,065 คน
2. พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน 392,359 คน
3. พิการทางการเห็น จำนวน 188,474 คน
4. พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม จำนวน 164,230 คน
5. พิการทางสติปัญญา จำนวน 143,368 คน
6. พิการมากกว่า 1 ประเภท จำนวน 123,852 คน
7. ออทิสติก จำนวน 16,783 คน
8. พิการทางการเรียนรู้ จำนวน 13,504 คน

⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 1.

ภาพที่ 2 ประเภทความพิการ⁵ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

สำหรับข้อมูลการศึกษาของคนพิการ พบว่า ในปี 2564 มีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 44,474 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็น

1. อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 2,832 คน (ร้อยละ 6.37 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา)

2. คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 27,127 คน (ร้อยละ 61.00 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา)

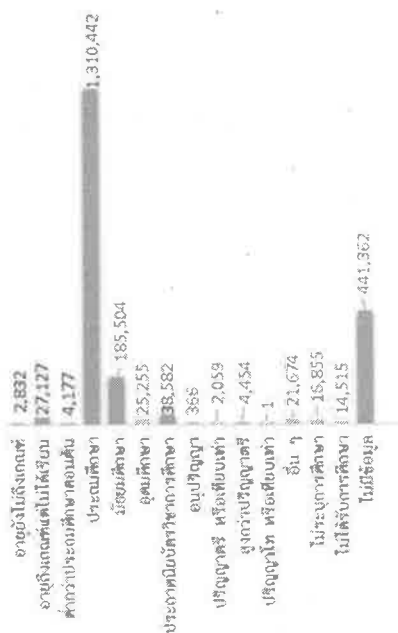
3. คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาจำนวน 14,515 คน (ร้อยละ 32.64 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และ

4. คนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,609,369 คน คิดเป็นร้อยละ 76.81(ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ)

ทั้งนี้ คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,095,205 คน (ร้อยละ 3.17 ของประชากรทั้งประเทศ)

⁵ เรืองเดียวกัน. หน้า 2.

การศึกษาของคนพิการ

การศึกษา	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
อายุยังไม่ถึงเกณฑ์	1,607	1,225	2,832	0.14
อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับ	12,576	14,551	27,127	1.29
ต่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้น	2,324	1,853	4,177	0.20
ประถมศึกษา	671,354	639,088	1,310,442	62.54
มัธยมศึกษา	124,219	60,985	185,504	8.85
อุดมศึกษา	14,714	10,541	25,255	1.21
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา	26,984	11,598	38,582	1.84
อนุปริญญา	228	138	366	0.02
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	1,239	820	2,059	0.10
สูงกว่าปริญญาตรี	2,738	1,716	4,454	0.21
ปริญญาโท หรือเทียบเท่า	0	1	1	0.00
อื่น ๆ	13,027	8,647	21,674	1.03
ไม่ระบุการศึกษา	9,111	7,744	16,855	0.80
ไม่ได้รับการศึกษา	7,307	7,208	14,515	0.69
ไม่มีข้อมูล	206,482	234,880	441,362	21.07
รวม	1,094,210	1,080,093	2,074,303	100.00

ภาพที่ 3 การศึกษาของคนพิการ⁶ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

หากพิจารณาข้อมูลการศึกษาของคนพิการ ณ ช่วงเดือนกันยายน 2563 พบว่ามีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 65,885 คน แบ่งเป็น

1. อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 4,350 คน
2. อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 41,545 คน

เดือนกันยายน 2562 มีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 76,972 คน แบ่งเป็น

1. อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 4,887 คน
2. อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 72,085 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาในปี 2563 และปี 2562 พบว่า มีจำนวนมากพอสมควรเมื่อเทียบกับจำนวนคนพิการที่มีบัตรประจำตัว แต่ก็มีจำนวนลดลงตามลำดับ

⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

นับเป็นตัวบ่งชี้ว่าการบริหารจัดการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดย 5 อันดับการศึกษาที่คนพิการได้รับมากที่สุด ได้แก่

อันดับ	ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (ของจำนวนคนพิการที่ได้รับการศึกษา)
1	ประถมศึกษา	1,310,442	81.43
2	มัธยมศึกษา	185,504	11.53
3	ประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา	38,582	2.40
4	อุดมศึกษา	25,255	1.57
5	ไม่ระบุการศึกษา	16,855	1.05

จากการศึกษาพบว่า มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหลายหน่วยงาน เช่น

1. กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการมีวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม มีพันธกิจ เพื่อ

1. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภทสู่สากล
2. เสริมสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
2. ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
3. ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนา

ประเทศ

4. ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างคุณภาพผู้เรียน สู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์
2. พัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยแก่ผู้เรียน

3. ส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
4. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
5. สร้างโอกาส และความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้กับผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
6. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ
7. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
8. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

วิสัยทัศน์

คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

พันธกิจ

1. เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย
2. พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
3. พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพและศาสตร์เฉพาะทาง
4. พัฒนาระบบสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

บทบาท อำนาจหน้าที่

1. ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546

1) จัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประเมินและรายงานผล

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสจัดระบบสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

3) วิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบมา

2. ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่ง ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ

1) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

2) สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ

3) วิจัย และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ

4) ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษา

5) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน

7) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

9) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

สถานศึกษาในความดูแล

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 172 แห่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ 46 โรงเรียน ใน 37 จังหวัด
 - 1) ประเภทบกพร่องทางสติปัญญา 19 โรงเรียน ใน 19 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
 - 2) ประเภทบกพร่องทางการได้ยิน 21 โรงเรียน ใน 20 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
 - 3) ประเภทบกพร่องทางการเห็น 2 โรงเรียน ใน 2 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
 - 4) ประเภทบกพร่องทางกายและการเคลื่อนไหว 4 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ มี 77 ศูนย์
 - 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 13 ศูนย์ ใน 13 จังหวัด
 - 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด 64 ศูนย์ ใน 64 จังหวัด
3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 51 โรงเรียน ใน 43 จังหวัด
 - 1) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 25 โรงเรียนใน 22 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
 - 2) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 26 โรงเรียน ใน 24 จังหวัด รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ จำนวน 25 โรงเรียน แบบไป-กลับจำนวน 1 โรงเรียน

4. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิสัยทัศน์

คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้เหมาะสมทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ

3. ส่งเสริมและพัฒนากำหนดเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง
4. พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน
5. พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเพื่อบริหารจัดการศึกษา และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

5. เครือข่ายองค์กรคนพิการ

องค์กรคนพิการมีทั้งรูปแบบที่ตั้งโดยรัฐ โดยการรวมกลุ่มของคนพิการ องค์กรเอกชนที่ทำงานเพื่อคนพิการ ซึ่งทำหน้าที่ประสานให้ข้อมูลสิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่คนพิการ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ให้ข้อมูลด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา ส่งเสริมการฝึกอาชีพและการมีรายได้ รวมถึงติดตามการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เช่น

1. สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
2. สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย
3. สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
4. สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม(ไทย)
5. สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต
6. สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย เป็นต้น

4.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จากการศึกษาพบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของคนพิการไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หน้าที่ของปวงชนชาวไทย แนวนโยบายแห่งรัฐ การปฏิรูปการศึกษา กฎหมายในลำดับพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ

4.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของคนพิการ และสิทธิในการได้รับการศึกษาอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ ทั้งนี้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (มาตรา 27)

หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (มาตรา 50) โดยรัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน โดยให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว (มาตรา 54)

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ บัญญัติให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และ

คุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว (มาตรา 71 วรรคสาม)

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 250 วรรคหนึ่ง)

หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ บัญญัติให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา) โดยในการปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป (มาตรา 261)

จึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดได้ให้ความสำคัญกับคนพิการ โดยรับรองสิทธิของบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องความพิการ การศึกษาอบรม อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้คนพิการสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และบัญญัติรับรองสิทธิด้านการศึกษาของปวงชนชาวไทยให้มีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในมาตรา 54 วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา โดยสร้างโอกาสให้ผู้ซึ่งอยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน หรือผู้ซึ่งพ้นวัยที่จะศึกษาในโรงเรียนหรืออยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร มีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

4.2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 10 วรรคสองและวรรคสาม)

4.2.3 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งประกาศใช้บังคับด้วยเหตุผลว่า โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

1. ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
2. เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น
3. ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (มาตรา 5)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดกลไกในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไว้ กล่าวคือ กำหนดหน้าที่ของสถานศึกษาในทุกสังกัดให้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยสถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกกระบบ

และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วม การจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึง การให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่ จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือการบริการอื่นใด และให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบ สนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พร้อมทั้ง กำหนดให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษา หากสถานศึกษาใด ปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย และให้ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชน หรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ (มาตรา 8) กำหนดหน้าที่ให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริม การวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา ให้มี ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และให้รัฐจัดสรร งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (มาตรา 9)

กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสิบคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสิบสามคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง และให้ผู้อำนวยการสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นเลขาธิการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษเป็นผู้ช่วยเลขาธิการ มีอำนาจหน้าที่ เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการจัดการศึกษาสำหรับ คนพิการ แผนการจัดสรรทรัพยากรและแนวทางการพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับ คนพิการทุกระบบและทุกระดับต่อคณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการใช้จ่ายเงินกองทุน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของหน่วยงานในทุกสังกัด วางระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างบูรณาการ วางระเบียบเกี่ยวกับการกำหนด มาตรฐาน ให้การรับรอง หรือเพิกถอนการรับรองแก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ (มาตรา 11 และมาตรา 12)

กำหนดให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการ (มาตรา 18) และกำหนดให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 19)

กำหนดให้จัดตั้งกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และให้คณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ บริหารกองทุน พิจารณออนุมัติการจ่ายเงิน รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา 21 และมาตรา 23)

จากนั้น ใน พ.ศ. 2556 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้วยเหตุผลว่า โดยที่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้ครูการศึกษาพิเศษซึ่งทำการสอนคนพิการต้องมีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทำให้ไม่สามารถแต่งตั้งครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีเป็นครูการศึกษาพิเศษได้ มีผลให้ครูการศึกษาพิเศษซึ่งทำการสอนคนพิการมีไม่เพียงพอ ดังนั้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “ครูการศึกษาพิเศษ” ให้มีความหมายกว้างขึ้นและครอบคลุมครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรี รวมทั้งเห็นควรปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีกลไกในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไว้อย่างเพียงพอระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต สามารถได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พร้อมทั้งเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ผ่านการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มีคณะกรรมการกำกับดูแล มีกองทุนให้ความช่วยเหลือ มีแผนการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

4.3 แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นกรอบทิศทางและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องที่มุ่งการเชื่อมโยงบูรณาการการดำเนินการในทุกระดับ ทุกระบบ โดยจัดทำบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มในอนาคตที่มีผลกระทบ การจัดวางทิศทางและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องบูรณาการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ตลอดจนการรับฟังสาธารณะเพื่อสร้างการรับรู้ การยอมรับและการเติมเต็ม ความเหมาะสมและ

เป็นไปได้อีกต่อไปการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดประกอบด้วย ส่วนที่ 1 บริบทการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ส่วนที่ 2 การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์ ส่วนที่ 3 ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาสการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และส่วนที่ 5 การบริหารและประเมินผลแผน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 กำหนดให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และมีบทบาทอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
2. สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ
3. วิจัย และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ
4. ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาของคนพิการ
5. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน
7. ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
9. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

4.4 ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีกฎหมาย นโยบายต่าง ๆ ที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการที่กำหนดให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งกฎหมายและนโยบายเป็นที่ยอมรับแต่การบังคับใช้กฎหมายยังมีมุมมองที่แตกต่างกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการยังได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาลไม่เพียงพอ เช่น⁷

1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ ล่ามภาษามือ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ส่งผลให้การสนับสนุนให้คนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการเรียนรวมก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้กระบวนการคัดกรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเด็กปกติถือว่าเป็นกำลังสำคัญในการให้ความช่วยเหลือคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตลอดจนทัศนคติของพ่อแม่และบุคลากรครูก็จะเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

2. ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

การขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพที่ช่วยส่งเสริมให้คนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจที่จำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษารูปแบบพิเศษ ตลอดจนสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อเสริมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่ช่วยทดแทนความบกพร่องในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและตรงกับสภาพความต้องการจำเป็นพิเศษ

3. ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบฐานข้อมูลของคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งแต่ละหน่วยงานควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ สามารถติดตามความคืบหน้าในการรักษาและพัฒนาการของคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างต่อเนื่อง จึงควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษา เช่น การจัดทำทะเบียนตั้งแต่แรกเกิด (Birth Registree) ของ

⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>

กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งระบบข้อมูลการคัดกรองหรือแรกพบความพิการยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งการคัดกรองเด็กในเบื้องต้นมีปัญหาที่สำคัญคือการคัดกรองเด็กที่มีความพิการไม่ชัดเจน อาทิ บกพร่องทางการเรียนรู้ บกพร่องทางสติปัญญา สมาธิสั้น หรือออทิสติก กระบวนการคัดกรองจึงมีความสำคัญที่ผู้ปกครองหรือบุคลากรที่ทำงานกับเด็กเล็กต้องมีความรู้ลักษณะของเด็กพิเศษ รวมทั้งต้องมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ โดยการคัดกรองนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นโดยการตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาและพัฒนากระบวนการคัดกรองที่ไม่ซับซ้อนแต่ให้ค่าความเชื่อมั่นในอัตราสูงและต้องจัดให้มีกระบวนการคัดกรองเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาล เพราะหากสามารถตรวจพบได้เร็วการให้ความช่วยเหลือก็จะสามารถทำได้เป็นอย่างดี ซึ่งอย่างช้าในระดับปฐมวัยจะต้องมีการบ่งชี้ได้แล้วว่าเด็กมีความผิดปกติหรือไม่ แต่การคัดกรองนั้นเป็นเพียงการกลั่นกรองในเบื้องต้นเท่านั้น ไม่ใช่การวินิจฉัยจึงไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นอะไร และเมื่อพบความสงสัยแล้วจะต้องให้การช่วยเหลือทันที การดำเนินการจึงต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน เพื่อโรงเรียนจะได้จัดทำโปรแกรมช่วยเหลือ นอกจากนี้ ต้องมีการจัดสรรงบประมาณในการให้การศึกษสำหรับพ่อแม่ของเด็กด้วย อย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะมีการจัดสรรงบประมาณการศึกษาของพ่อแม่ให้กับโรงเรียน ด้วยเหตุที่ว่าไม่มีที่ไหนจะให้การศึกษาแก่พ่อแม่ได้ดีเท่ากับที่โรงเรียน ประกอบกับจากงานวิจัยพบว่าในเด็กกลุ่มเสี่ยงที่พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วม ความเสี่ยงจะลดลงอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้เพื่อแก้ไขปัญหบางประการในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดนโยบายในการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนแนวทางความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไปสู่ความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยสำคัญในการบริหารงานภายในองค์กรซึ่งประกอบด้วย บุคคล งบประมาณ ทรัพยากรหรือวัตถุ และการบริหารจัดการ รวมทั้งต้องมีกลไกและระบบในการขับเคลื่อน จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครือข่ายมีส่วนร่วมด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ตารางสรุปปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	แนวทางการแก้ไข
1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	1. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริม สนับสนุน และมีมาตรการจูงใจให้เรียนหลักสูตรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษพร้อมทั้งสนับสนุนการสอน โดยให้ครูได้รับการอบรม ฝึกฝนด้านเทคนิค วิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพ และความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน
2. ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพ	2. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทพร้อมทั้งจัดสรรเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและทั่วถึงโดยไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายกับคนพิการ
3. ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควร บูรณาการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่าง ระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษาของคน พิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบและเป็น ปัจจุบัน สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันติดตามความ คืบหน้าในการรักษาและพัฒนาการของคนพิการ และบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่าง ต่อเนื่อง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นสมาชิกของสังคม การศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเข้าถึงของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องความพิการ การศึกษาอบรม อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ และบัญญัติรับรองสิทธิด้านการศึกษาให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การจัดการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ประกาศบังคับใช้ด้วยเหตุผลว่า โดยที่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระดับและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของคนพิการ กำหนดกลไกในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการ และกำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการ เป็นต้น

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านการศึกษาของคนพิการ พบว่า คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 44,474 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ)

แบ่งเป็น อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 2,832 คน (ร้อยละ 6.37 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) คนพิการที่อายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 27,127 คน (ร้อยละ 61.00 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) คนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษาจำนวน 14,515 คน (ร้อยละ 32.64 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,609,369 คน คิดเป็นร้อยละ 76.81 (ของคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ) ทั้งนี้ คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวน 2,095,205 คน (ร้อยละ 3.17 ของประชากรทั้งประเทศ)

ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงการศึกษาเหมือนคนปกติทั่วไป แต่จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทยดังกล่าว พบว่ายังมีคนพิการที่ยังไม่ได้เข้าถึงโอกาสในการศึกษา อาจเนื่องจากปัจจัยหลายประการ เป็นต้นว่าคนพิการมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไปทั้งสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจ ประกอบกับสภาพการณ์ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเข้าสู่ยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ส่งผลให้คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่บ้าน (Work From Home) การเรียน (Online Learning) การพบแพทย์ (Online Medical Consulting) รวมถึงการดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 พบว่ากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น มีกลไกในการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพอสมควร แต่การบังคับใช้กฎหมายของผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีความแตกต่างกัน และยังพบว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ยังได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาลไม่เพียงพอ เช่น ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจัยที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น มิใช่ปัจจัยด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ประกอบด้วยปัจจัยหลายปัจจัยประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่กำหนดกลไกในการส่งเสริม สนับสนุนอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน ที่ผู้บังคับใช้สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยไม่มีอุปสรรคต่อการบังคับใช้หรือสร้างภาระทั้งผู้บังคับใช้และผู้ต้องปฏิบัติตาม ตลอดจนทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือสถานศึกษาสำหรับคนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษาของคนพิการ ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติทั่วไป เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริม สนับสนุน และมีมาตรการจูงใจให้เรียนหลักสูตรที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ และการอบรมด้านการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้มีครูการศึกษาพิเศษ ล่ามภาษามือ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัดและบุคลากรอื่นที่เพียงพอในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พร้อมทั้งสนับสนุนการสอนโดยให้ครูได้รับการอบรมฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในแต่ละพื้นที่ และมีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามกฎหมาย ควรบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันโดยประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจให้กับคนพิการ บิดามารดา ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทราบถึงสิทธิหน้าที่ทางการศึกษา ช่องทางในการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ การได้รับความช่วยเหลือ การขอรับทุน การได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาจากหน่วยงานตามกฎหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ ตระหนัก และให้ความสำคัญของการศึกษาของคนพิการ ทั้งนี้ โดยวิธีผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ ผ่านองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้นำชุมชน ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและการรุกเข้าถึงคนพิการและครอบครัว ชุมชนรอบข้าง และต้องดำเนินการอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่และสม่ำเสมอ

3. คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นแนวคิดในการจัดการเรียนร่วมสำหรับคนพิการที่เรียนร่วมได้ ที่จะต้องจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเด็กปกติกับเด็กพิการ โดยมีครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านั้นได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่เกิดความรู้สึกแบ่งแยก รวมทั้งควรส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการให้มีความเป็นรูปธรรมและครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการสำหรับกลุ่มคนพิการที่เรียนร่วมไม่ได้

4. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทพร้อมทั้งจัดสรรเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและทั่วถึงโดยไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายกับคนพิการ

5. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรบูรณาการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างระบบสาธารณสุขและระบบการศึกษาของคนพิการ และบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันติดตามความคืบหน้าในการรักษาและพัฒนาการของคนพิการและบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

หนังสือ

ดลยา อินจำปา. (2560). การศึกษาพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

วิภาสรี บุญชูช่วย. (2558). แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาพัฒนศึกษา.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก https://dep.go.th/images/uploads/files/situation_Sep64.pdf

“พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551” (5 กุมภาพันธ์ 2551). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก, น. 1-10.

“พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556” (17 พฤษภาคม 2556). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 130 ตอนที่ 42 ก, น. 1-3.

ภคพร กุลจรรย์ธร. (2559). ปัญหาของนโยบายด้านการศึกษาของคนพิการในเมืองไทย วิเคราะห์โดยใช้กรอบการวิเคราะห์สถาบันและการพัฒนา (IAD). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=shirley129&month=11-2016&date=15&group=1&blog=28>

ภรณ์ ภูประเสริฐ. (2563) ทำไมเด็กพิการไทยถึงไม่ได้เรียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://themomentum.co/thaihealth-learnnaidee/>

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 8, 14, 77.

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). **องค์ความรู้ที่ 8 : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565 จาก http://www.psdg.moe.go.th/psdg61/images/2564/Dec/KM_2563/KM8.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). **รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). **แถลงผล “การสำรวจความพิการ พ.ศ.2560”**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2564 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2562/N29-03-62-1.aspx

สำนักบริการงานการศึกษาพิเศษ. (2561). **แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565 จาก <http://special.obec.go.th>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - สกุล	นายณัฐพล ยิ่งกล้า
ตำแหน่งปัจจุบัน	นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ
คุณวุฒิการศึกษา	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ 1111 ถนนสามเสนใน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300